

EEVA

FAMILJEN OCH SPRÅKET I NORRA FINLAND

Eevas mor kommer från Koroiskylä i Keminmaa och hennes far är född i Ilmajoki, men pappan har bott "hela sitt liv" i Kittilä. Eevas mamma flyttade till Kittilä 1972, ett par år innan Eeva föddes, och föräldrarna bor fortfarande i Kittilä. Hemma talade de finska, Kittilädialekt och västra Lapplands dialekt. Eeva beskriver dialekten så här: "Det är när man stoppar in ett h på rätt plats". Hon tar upp några exempel på dialektala ord Kittilädialekten: *sinkua* 'tänja sig', "niin kuin kuminauha sehän sinkuu niinku venny" ('det är då ett gummiband tänjer sig'). Eeva berättar: "Min pappa brukade säga och han skulle nog fortfarande säga det, men han kommenderar mig inte lika mycket längre, så han skulle säga "älä sie *hulkkase* avvopäin" 'spring inte runt utan mössa'. Ett annat ord som Eeva omnämner är *melkuttaa* 'blanda till exempel sockerbitar i kaffet'. Eeva påpekar att hon insåg att de var dialektala ord först när hon flyttade bort från Kittilä och upptäckte att andra människor varken använde eller förstod dessa ord. Hon har en fyra och ett halvt år yngre bror som bor i Uleåborg. De talar finska med varandra.

Eeva använder finska med sina barn, och hennes dialekt är fortfarande densamma, vilket roar hennes dotter. Hon har en 19-årig dotter och en 15-årig son som bor med sin pappa i Finland.

FLYTTE TILL SVERIGE

Eeva flyttade till Sverige sommaren 2017 och sökte arbete främst i Sverige på grund av möjligheterna att åka slalom. Hon hade bott i 15 år i södra Finland, ”där man fortfarande i januari får oroa sig om det blir tillräckligt med snö för att kunna åka skidor. Hon bestämde sig för att resa till Riksgränsen för att åka slalom. Sedan hörde hon att det behövdes hushållsbiträden i Kiruna och att man inte behövde någon utbildning för jobbet. Hon flyttade till Vittangi och fick jobb som hemhjälp.

INGEN KULTURKROCK

Eeva drabbades inte av någon kulturkrock i Sverige, eftersom naturen och klimatet i stort sett var bekanta från barndomen i Kittilä, men all byråkrati, t.ex. skattedeklarationer och bank-ID orsakade svårigheter för henne: ”Även om du kan svenska, är all byråkratsvenska fortfarande lite jobbigt”. I Finland hade hon studerat svenska i grundskolan i tre år och i gymnasiet i tre år samt två år vid handelsskolan i Sodankylä. Hon var mycket motiverad och intresserad av att lära sig svenska. Språkstudierna i Finland på den tiden var ”mer inriktade på grammatik och skriftliga uppgifter och sådana saker, som var lätta för läraren, och det var inte så mycket diskussion”. I Vittangi kände hon att det fanns en mjuklandning i det svenskspråkiga samhället, eftersom ”det finns väldigt många som talar finska där”. I Vittangi talade man en finsk dialekt, gammaldags finska, ”byfinska”. Eeva beskrev byfinska som en blandning av två språk, där det till exempel har lagts till ett -i i ett svenskt ord. Som exempel tar han orden *Golvbrunni* och *lastihyttibiili*.

Eeva kom ”ganska bra överens och förstod” kunderna inom hemtjänsten, eftersom hon alltid hade finska som hjälpspråk i nödsituationer. Hon sa att det var en riktigt tröttsam hjärngymnastik när ”man måste hantera saker på ett främmande språk”, men hon sa att hon inte tyckte att det var så ansträngande och att hon inte vid något tillfälle hade övervägt att flytta tillbaka till Finland. Genom sina naturupplevelser känner hon sig hemma i norra Sverige. Vid intervjutillfället arbetade hon som expedit på ett lager hos ett byggmaterialföretag, och där använde hon ”mest svenska, bara svenska, kan man nästan säga”. Hon kunde småprata med kunderna. I början kände hon sig osäker på sin svenska, eftersom alla hennes kollegor var svensktalande. Eeva tycker fortfarande att det är svårt att tala svenska i telefon. När hon sköter sina egna administrativa ärenden föredrar hon att skriva eller gå och sköta ärenden på plats.

Eeva hade arbetat i gruvan i några månader, men hennes arbetskontrakt förlängdes inte efter provanställningen. Skälet var att hon inte förstod vad som sades i centralradion, fick hon veta. Hon sa dock att hon alltid hade frågat om hon inte direkt hade förstått något. Detta var den enda gången då hon säger sig ha upplevt något slags diskriminering.

På fritiden använder hon mest finska. Hon läser flitigt finska nyheter på nätet och nyheter i sociala medier om personer hon känner. Hon har dock ingen tv. Hon skriver på finska också i sociala medier.

Hon upplever att hennes hemort är i Gällivare, men hennes hemadress är egentligen Dundret, eftersom hon bor i en husvagn vid foten av fjället.

Eeva tänker inte flytta tillbaka till Finland, eftersom hon vill att livet ska vara en utmaning och att klara sig på ett främmande språk är en sådan utmaning. Annars skulle allt vara för enkelt och lätt, tycker hon. Hon uppger sig också vara bitter över Finlands ”krypande efter konkurrenskraft”, något

som hon tyckte började på 2000-talet. Pandemin och kriget i Ukraina har gjort allting ännu mer deprimerande för henne. Eeva misstänker att Finland ska gå in i en recession.

Eeva beskriver sin identitet efter fem år i Sverige: "Jag känner mig som lappländsk, tidigare kände jag mig som en Kittiläbo". Enligt henne finns det ingen gräns mellan länderna [Sverige och Finland], utan gränsen ligger mellan söder eller norr om polcirkeln. Eeva tycker inte att hennes finska har förändrats. Hon säger sig tala ganska tydligt både på finska och på svenska, men ibland kan det uppstå "kortslutningar". Hennes svenska har kommenterats i Sverige, så att man kan höra när hon pratar att hon kommer från Finland. Eeva anser att finskan fortfarande är hennes känslspråk. Ibland säger hon att hon tänker på svenska om hon har tillbringat flera dagar med någon som talar svenska. På jobbet finns det en viss slags humor kring hennes nationalitet. På lagret måste alla anställda bära en kniv på jobbet, och ibland skämtar kollegorna om finländare och knivar.

I Keminmaa hade en bekant kommenterat hennes finska och sagt att han kunde höra att Eeva hade varit länge i Sverige.

SPRÅKLIG INCIDENT

Eeva minns en språklig incident från sin första tid på jobbet inom vården. Hon skulle öppna en medicinlåda och behövde en kod för att kunna öppna den. Hon gick in i ett annat rum för att be sin kollega om koden. Hon kunde inte riktigt uttala ordet *kod* och frågade sin kollega: "vad är kåt?". I situationen förstod hon inte ens vad hon hade sagt för fel förrän hon frågade sin vän.